

אמונה וקטני־נפש! „אדיר הוא, יבנה ביתו בקרוב“. שיר מזמור לאומי נשמע באזנינו, אין יפה ונשגב הימנו. העם של כהני ה' משמיע תשבחות למלכו בשמים. מלך העולמים החריב את ארמונו על הארץ בגלל חטאי עבדיו. ראינו את מלכנו בנצחוננו ומשוכנעים אנו כי שוב יקים מעון קדשו בינינו, אנשי העולם־הזה, ושכבר מחר, היום, יקום ויתחדש ביתו, בית־המקדש, בכל הדרו — אם רק נהא ראויים לכך. כששאל התנא רבי יהושע בן לוי את אליהו: מתי יבוא המשיח? אמר: „היום“. האם כבר היום? חזר ושאלו בתמיה. „כן — היום, אם בקולו תשמעו!“ (סנהדרין, דף צ"ח ע"א).

שום דבר לא נאבה להחסיר בשיר זה, בו אנו מייחלים: „בנה ביתך בקרוב!“ לא את המלים העבריות, לא את התרגום הקדום וגם לא את הניגון המלא ביטחה, השמח בתקוותו, המזכיר לנו גם מנגינת נצחון וגם פזמון. המבנה העברי מגמתו להביע גם פה על ידי הסידור לפי הא"ב את חוסר־האון שלנו, לתאר את גבורת ה' במלים אנושיות. גם אלמלי היה ברשותנו כל אוצר השפות, לא היה די בו כדי לשיר את שבחי אלקים. וכך משתמשים אנו בעשרים־ושתיים מלה, אשר כל אחת מהן מתחילה באות אחרת, כל מלה ומלה באות מיוחדת שונה מן חברתה, שולחים אנו ומעלים אותה אל אבינו שבשמים, כמייצגת כל מילי דשבח המתחילות באותה האות של תשבחותנו. כך היה שר דוד את שבחי ה' במזמורים רבים, ואחד מהם נאמר בסידור תפילתנו הקבועה שלוש פעמים ביום: „בחור התפלות, בגמר התפלה ובהתחלתה. מזמור זה מתחיל ב„תהלה לדוד“ ומסתיים ב„תהלת ה'“. כך עשו גם פייטנינו, מחברי ה„קרובות“ וה„אהבות“ לחגים, וכך אנו משבחים את מלכנו גם בערב זה. תוך תקוה מלאה וציפיה נאמנה. הביטחה המוצקה מאפשרת לנו להשכיח מלבנו כל עצב וכאב; לנוכח עיני־רוחנו נחשף בכל תפארתו בית המקדש השלישי, הנבנה מחדש, ובקרוב — במהרה בימינו נהא רשאים לעלות אליו. תחנונו: „בנה ביתך בקרוב“ נשמעים הלך ונמרץ, וביתר כוונה.

התרגום האשכנזי העתיק המקובל של פזמון זה, מתחשב אף הוא במשמעותו של הסידור האלפביתי — במנהג יהודי אשכנזי הדרומית — ועת נשמיע פזמון זה בתרגום אשכנזי, צפים ועולים בדמיונו רחובות היהודים באשכנז של ימי הבינים, הנגועים בהלשנות וברדיפות, ביגון ובדמעות, קול רם עולה מרחובות וסימטאות־אלה בלילות הפסח אל השמים. האם היו אלה קריאות־נצחון של המדכאים האכזריים, או שירי אנתה וצעקת הגרדפים האומללים? אנו מקשיבים לקולות האלה, ומה אנו שומעים? אותו שיר עליו ומאשר, והמלא רגש נצחון, אשר אנו

משמיעים בימי תור-הזהב שלנו, אותן המלים ואותו ניגון הגאה ומלא-תקוה יוצא מפי אבותינו הצועדים לקראת המוות: „אבינו מלכנו, בנה ביתך בקרוב“! אהה! זוהי חזרה בת אלפי פעמים, מרעישת נשמה ולבב, של אימרת איוב: „הן יקטלני לו איחל“ (איוב יג, טו). גם אם היה אלקים הורג אותי, גם במצב כזה הייתי מצפה לו“!...

אם אבותינו ואמהותינו האומללים לא חדלו מלצפות ולקוות, כיצד מותר לנו לחדול מן התקוה, בעוד שבאמת אנו חייבים להודות תוך כוונה ותוך הבעת תודה, משאנו נזכרים בגורלם הם — על אשר „עד הנה עזרנו רחמין ה“.

הניגון הזה, המלא רננה, תקוה וביטחה! אם ניגון זה לא נשמע מפי מקהלות הלויים בבית הבחירה — מי חיברו? מי שר את הניגון לראשונה בליל האפלה של הגלות? אין הבדל מי היה מחברו ומשוררו הראשון של ניגון זה בזמן קדום, הוא נשאר אות-נצחון בלתי נשכח לעם המפוזר, אשר ידע לשמור על צליליו העליונים למרות צרורות-צרותיו במשך מאות ואלפי שנים. עמים אחרים שסבלו דיכוי במשך זמן רב, יש להם אך שירים נוגים. הוי, בעצם גם אנו יודעים לבכות ולבכות, הגויים ידעו ללמד אותנו כזאת למכביר; ובכל זאת, באמונתנו בה, האיתנה כצור, הבלתי-מעורערת, לא שכחנו לרנן על אף הצורך לבכות.

ואיך יודע להביע זאת רבי יהודה הלוי הגדול, משורר שירי-ציון, במבע נהדר להפליא, אין כמוהו: „לבכות ענוחך (ציון), אני תנים, ועת אחלום שיבת שבותיך, אני כנור לשיריך“.

הבה ונמשיך לשיר את הפזמון „אדיר הוא“ בניגונו ובתוכנו, וכך נשיר אותו בעזרת ה', עד שנקרב את בנין בית הבחירה תוך שירה ותוך בכיה, עד הגאולה הנכספת אשר תוחש על-ידי קיום גאמן של רצון הקב"ה בעבודתנו השלמה, עבודת ה'.

אחד מי יודע, אחד אני יודע —

פזמון אחד לפני האחרון מן ההגדה, מגיש לנו כעין „משחק“ שאלות-ותשובות מודרג במספרים. ההבנה השטחית היא, כי לפנינו חידת-מספרים פשוטה, המתכוונת לשבץ במספרים המנויים מחשבות-קודש, ושפזמון זה סופח להגדה בסופה אך לשם עירנותם ומשיכת התעניינותם של הילדים עד סיום ה„סדר“. הסבר זה הוא ללא נימוק, ובעצם אינו הסבר כלל, שכן מדוע ניתנים לשאלות שבכל „בית“ דווקא אותן התשובות שניתנו?

— רצב —